

Raport narativ dezbateri ANOSR Bologna în Universități

Învățământul centrat pe student - cum adaptăm procesul de predare-învățare la nevoile societății de astăzi?

4 iunie 2016, Alba Iulia

Alianța Națională a Organizațiilor Studentești din România (ANOSR) organizează anual, începând cu 2015, proiectul **Bologna în Universități**, prin care își propune să readucă dezbaterile despre educație în universitățile din România. Cele **6 dezbateri** din acest an au avut loc în șase centre universitare diferite și au fost înscrise în calendarul de activități organizate sub egida **Dezbaterii Naționale pentru Educație și Cercetare „România educată”**, lansată și gestionată de **Administrația Prezidențială**, în contextul în care se dorește o reformă structurală amplă a sistemului educațional din România. Dezbaterile au avut în următoarele centre universitare: Timișoara (25 martie 2016 – finanțarea învățământului superior), Iași (8 aprilie 2016 – asigurarea calității în învățământul superior), Sibiu (18 aprilie 2016 – drepturile și obligațiile studenților), Cluj Napoca (26 aprilie 2016 – dimensiunea socială a educației), Suceava (18 mai 2016 – internaționalizarea învățământului superior) și Alba Iulia (4 iunie 2016 – învățământ centrat pe student).

Dezbateră intitulată *Învățământul centrat pe student - cum adaptăm procesul de predare-învățare la nevoile societății de astăzi?*, a fost ultima organizată în cadrul proiectului și s-a desfășurat la Universitatea „1 decembrie 1918” din Alba Iulia, cu sprijinul Ligii Studenților din Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia (LSUA).

Scopul dezbaterii a fost acela de a identifica modul în care este perceput și implementat conceptul de învățământ centrat pe student în România. ANOSR a profitat de faptul că la Alba Iulia erau prezenți aproximativ 70 de profesori de la universitățile din întreaga țară, care urmau să primească o distincție de „prof tare” din partea studenților în cadrul ediției a IX-a a **Galei Profesorului Bologna** sau care deja dețin această distincție de la o ediție precedentă a galei, astfel că dezbateră a fost inclusă și în cadrul acestui eveniment și s-a bucurat de prezența acestora. Am considerat că acești profesori sunt printre cei mai în măsură să răspundă la întrebările noastre, alături desigur, de studenții prezenți la eveniment, proveniți din mai multe centre universitare din România, precum ar fi București, Timișoara, Cluj-Napoca, Iași, Oradea, Baia Mare sau Sibiu. De asemenea, la dezbateră au participat și reprezentanți ai conducerii Universității „1 decembrie 1918” din Alba Iulia, precum și Andrei Mihai Crăciun, consilier al Ministrului Educației Naționale și Cercetării Științifice.

Astfel, dezbateră a fost deschisă de Vlad D. Cherecheș, președintele ANOSR, care explicat modul în care va urma să se desfășoare evenimentul, prezentând în câteva idei ce înseamnă

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

proiectele Bologna în Universități și „România Educată”. Rectorul Universității din Alba Iulia, prof. univ. dr. Daniel Breaz a salutat la rândul său inițiativa ANOSR și a reiterat importanța unor astfel de dezbateri precum și nevoia de schimbare din mediul universitar. Mai mult, acesta a atras atenția asupra problemei abandonului universitar, într-o continuă creștere, considerând că este una din principalele probleme cu care se confruntă universitățile din România.

În continuare, Marius Deaconu, vicepreședinte educațional al ANOSR a susținut o prezentare suport pentru viitoarele dezbateri, intitulată *Învățământul centrat pe student. Perspectiva ANOSR*. În cadrul acesteia au fost prezentate noțiuni generale despre concept, valorile de bază și principiile fundamentale, elementele care definesc Învățământul Centrat pe Student, beneficiile aduse, precum și dificultățile care apar în implementarea acestuia. În urma prezentării a început un dialog pe baza subiectelor abordate, implicând activ publicul pentru identificarea unor soluții constructive. Discuțiile au fost facilitate de Vlad Cherecheș și au durat aproximativ două ore.

Prima parte a dezbaterii s-a concentrat pe modul în care este receptat conceptul de învățământ centrat pe student de către membrii comunităților academice din România și dacă acesta este suficient înțeles de către actorii din învățământul superior. Parte dintre participanți au considerat că evaluarea studenților se face necorespunzător în cadrul învățământului centrat pe student și că aceștia reușesc foarte greu să gestioneze autonomia lor. Un profesor a arătat faptul că, în opinia sa, studenții nu reușesc să deprindă reflexe de învățare, ceea ce face ca studiul individual să se facă în mod deficitar. Acesta a considerat că ar trebui introdusă o disciplină opțională în anul I care să îi ajute pe studenți să se familiarizeze cu contextul academic. În absența unei astfel de discipline, acesta consideră că un număr mare de studenți, inclusiv cei care studiază și modulul pedagogic, nu sunt suficient de pregătiți și nu se adaptează la elementele specifice unui sistem bazat pe conceptul de învățământ centrat pe student. Și alți profesori au considerat importantă o astfel de disciplină, dar care să fie axată pe cercetare, astfel încât studenții de la ciclul licență să poată avea oportunitatea de a se apropia de acest domeniu.

Participanții la dezbateri au considerat că învățământul centrat pe student este un concept bun, însă care în momentul de față este destul de greu de aplicat în sălile de curs ale universităților din România, infrastructura academică din prezent fiind, în cele mai multe cazuri, depășită.

Câteva voci din sală au considerat că pentru a avea un sistem de învățământ centrat pe student este nevoie de o finanțare adecvată a învățământului superior din România. Pentru a putea comunica într-un mod constructiv cu studenții este necesar să ajungi aproape de ei, iar pentru acest lucru este nevoie să existe un raport numeric adecvat între profesor și studenți (maximum 1:15).

Un student a corelat această problemă cu lipsa unei paradigme a învățământului centrat pe elev, care nu există în învățământul preuniversitar. Și acesta consideră că anul I de studiu este vital pentru studenți și că există o mare nevoie de programe și proiecte care să ajute la familiarizarea studenților cu sistemul de învățământ superior.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Au existat voci care consideră că programele de studiu nu sunt adaptate pentru un învățământ centrat pe student, acestea fiind realizate pentru a satisface nevoile altor actori din sistemul educațional, precum profesorii.

De asemenea, un exemplu al implementării deficitare a învățământului centrat pe student, dacă aceasta se realizează, este modul în care studenții parcurg stagiile de practică. Acestea au loc într-un mod haotic și există prea puține ore de acest tip, astfel încât studenții au curențe importante din acest punct de vedere în momentul în care finalizează studiile, ceea ce se simte în momentul în care doresc să își găsească un loc în piața muncii. Atât angajatorii, cât și absolvenții blamează sistemul în care se realizează practica în universitățile românești, considerându-se că se derulează într-un mod superficial. Câțiva participanți la dezbateri cred că un grad mai mare de autonomie universitară, în special în ceea ce privește elaborarea planurilor de învățământ, ar duce la o îmbunătățire a situației, cel puțin în câteva universități din țară.

Un cadru didactic a relatat despre vizita pe care o comisie EUA a efectuat-o la universitatea din care provine și explicat că, dacă la prima vizită a reprezentanților europeni la universitatea sa nici măcar nu se discuta despre acest concept, la o distanță de câțiva ani existau deja metode și planuri prin care conceptul de învățământ centrat pe student să fie implementat. Acesta consideră că nu există probleme în ceea ce privește acest concept, însă există o lipsă de motivație, atât din partea profesorilor, cât și din partea studenților, atunci când vine vorba de implementarea acestuia.

Mai multe cadre didactice prezente la dezbateri s-au plâns că studenții sunt extrem de dezinteresați.

Un profesor aprecia că implementarea învățământului centrat pe student poate fi „o sabie cu două tășuri”, întrucât dacă sistemul de învățământ se axează prea mult pe nevoile proprii ale studenților, vor fi neglijate cerințele angajatorilor. Aceștia, pentru a crește profitabilitatea companiilor, își doresc angajați în pregătirea cărora să fie necesar să investească cât mai puțin, ceea ce momentan nu se întâmplă în marea majoritate a cazurilor.

Profesorii au considerat că între ei și studenți trebuie să existe un schimb de idei permanent și că ar trebui realizat un „cult” pentru argumentație. Studenții, dar și profesorii, ar trebui să fie capabili să prezinte argumente pertinente și susținute empiric în cadrul acestor interacțiuni și schimburi de idei. Putem spune că ar trebui să existe un echilibru între ceea ce înseamnă învățământ centrat pe student și învățământ centrat pe profesor și, mai mult, ar trebui să ne axăm pe relația dintre profesor și student, să ne asigurăm de buna cooperare a acestora. De asemenea, cadrele didactice au arătat că realizarea unor proiecte comune, în colaborare cu studenții, ar îmbunătăți această situație.

Sistemul de învățământ superior, considerat unii, nu ar trebui să fie definit de o paradigmă absolută, precum învățământul centrat pe profesor sau învățământul centrat pe student, ci ar trebui să fie rezultatul unui mixt dintre cele două perspective. Între studenți și cadre didactice ar

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

trebuie să fie un dialog constant și constructiv, iar componenta de consiliere este vitală în adaptarea studentului la mediul universitar.

Referitor tot la partea de practică, s-a discutat despre necesitatea introducerii mai multor stagii de internship în planurile de învățământ, pentru care nici în prezent nu există o legislație corespunzătoare. Firmele din România nu sunt încurajate să finanțeze astfel de programe, iar politica acestora de recrutare nu pune încă un accent foarte mare pe aceste stagii.

Participanții la dezbateri au considerat unanim că tranziția către procesul Bologna a fost prost înțeleasă și deficitar implementată în România. În acest context, se simte nevoia ca funcționarea anumitor organisme, precum Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ARACIS), să fie reformată. Doar prin astfel de schimbări se pot obține rezultate semnificative pe termen scurt și mediu. Soluția identificată pentru această problemă ridicată de participanți ar fi restructurarea învățământului superior prin revizuirea mai amănunțită a programelor de studiu de către ARACIS. Este de remarcat faptul că au fost voci prezente la dezbateri care consideră că modul în care se pune problema atunci când se dezbate deficiențele sistemului de învățământ din România dăunează foarte mult imaginii acestuia în plan internațional, iar criticismul exacerb este extrem de nesănătos și nu duce la nimic constructiv.

Unii participanți la dezbateri au considerat întrebarea referitoare la necesitatea implementării unui învățământ centrat pe student ca fiind retorică. Problema, din punctul lor de vedere, este că, în momentul de față, nu există o asumare la nivel național, reală, a principalilor actori din sistemul educațional, pentru a implementa acest concept. Prin urmare, nu putem discuta nici de o conștientizare autentică a acestor probleme. De asemenea, **nu există niciun cadru instituțional care să ofere flexibilitate cadrelor didactice pentru a implementa metode inovative în predare și evaluare.**

Unele cadre didactice au atras atenția că, în ultimii ani, datorită scăderii constante a numărului de studenți, universitățile au realizat, sau ar fi trebuit să realizeze, că în Spațiul European al Învățământului Superior există o concurență tot mai acerbă pentru a înregistra studenți. Prin urmare, universitățile trebuie să își modifice oferta educațională în acord cu noile tendințe la nivel european și internațional.

Un alt cadru didactic a atras atenția că nu există o paradigmă a învățământului centrat pe student în România. De asemenea, el a arătat că modul în care se încearcă schimbarea elementelor din legislație de resort este ineficient, prin înființarea unor comisii de specialitate care lucrează greoi și care nu au o putere suficient de mare pentru a impune implementarea modificărilor propuse. Acesta a arătat că, în prezent, există o lipsă de respect față de nevoile studenților, generată de egocentrismul unor cadre didactice. Modul deficitar în care se realizează pregătirea cadrelor didactice are, de asemenea, repercusiuni grave, generând practic o redundanță a sistemului: studenții vor profesia fie în învățământul preuniversitar, fie în cel universitar, pornind de la concepte greșite și perpetuând o stare de fapt „toxică” pentru elevi sau studenți. Pregătirea cadrelor didactice nu ține cont de lucrul în echipă și nici nu promovează o componentă de

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

responsabilitate. Prin urmare, nu se cultivă nici relații de respect, realizarea sarcinilor trasate de cadrele didactice fiind, de cele mai multe ori, anevoioasă și lipsită de motivație.

Putem spune că așteptările privind **procesul de predare-învățare** nu pot fi generalizate, acestea depinzând de fiecare student și profesor în parte, de specificul cursurilor predate, de profilul facultăților și chiar de universitate în sine. Însă, o dorință mare a studenților este să fie întrebați atunci când parcursul lor academic este la mijloc și urmează să se ia hotărâri în privința acestuia, să li se ceară feedback și, bineînțeles, să se țină cont de părerile lor în ceea ce privește viața universitară, unde ei sunt principalii beneficiari. Cu cât cursurile sunt mai inovative, mai energice, mai „altfel”, cu atât sunt mai motivați studenții să învețe și să participe la aceste activități, dar și profesorii să aducă cât mai multe informații noi pentru aceștia, trezindu-le interesul față de materia predată.

Nu în ultimul rând, participanții au considerat că mediul universitar trebuie să fie mai apropiat de comunitatea din respectivul centru universitar. Acest lucru se poate realiza printr-o corelare a cererii de forță de muncă din comunitatea respectivă, cu oferta educațională a universității/universităților din localitate/județ. De asemenea, cadrele didactice și studenții pot elabora lucrări, teze de licență/master/doctorat axate pe modul în care comunitatea care din care fac parte se poate dezvolta. Fără doar și poate, între instituțiile publice locale și universități trebuie să existe un dialog permanent.

În urma dezbaterii *Învățământul centrat pe student - cum adaptăm procesul de predare-învățare la nevoile societății de astăzi?*, putem să extragem următoarele **concluzii**:

1. În mediul universitar românesc există o tendință de a se introduce și implementa conceptul de învățământ centrat pe student, însă încă fără rezultate spectaculoase. În contextul în care acest concept nu este corelat corespunzător cu legislația în vigoare și în situația în care nu există o finanțare adecvată, această stare de fapt va stagna, în condițiile în care în centrele universitare avansate din Spațiul European al Învățământului Superior această paradigmă va fi considerată în curând depășită.
2. Există voci care consideră că o mai mare autonomie universitară în privința elaborării planurilor de învățământ ar duce la o îmbunătățire a situației la nivel local. De asemenea, alți participanți la dezbateri au considerat că ARACIS este organismul care trebuie să realizeze modificări ample în structura programelor de studiu, astfel încât acestea să fie proiectate pentru un învățământ centrat pe student.
3. În continuare, conceptul de învățământ centrat pe student nu este suficient de cunoscut și de profund înțeles de către actorii din sistem. În condițiile în care anumite cadre didactice nu se pot adapta la acest sistem, este greu de crezut că studenții vor reuși să își dezvolte mecanisme de învățare specifice acestui tip de învățământ.
4. Participanții au detaliat foarte multe consecințe ale proastei aplicări a conceptului de învățământ centrat pe student, în special în relația cu mediul economic și referitoare la stagiile de practică pe care le realizează studenții. Desigur, cadrul legislativ

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

necorespunzător și lipsa finanțării sunt prezentate drept principale argumente pentru această stare de fapt, însă sunt așteptate doar intervenții de la MENCȘ sau structuri de tip ARACIS, fără a exista, în marea majoritate a cazurilor, inițiative interne ferme de a implementa acest tip de învățământ în propriile facultăți/universități.

5. Foarte mulți participanți au blamat sistemul de învățământ preuniversitar pentru calitatea slabă a absolvenților de liceu, deci a candidaților pentru sistemul de învățământ universitar. În lipsa unei paradigme similare, a învățământului centrat pe elev, indiferent de numărul și importanța măsurilor luate în învățământul universitar, vor exista dificultăți în implementarea ÎCS. Elevii nu dobândesc, pe parcursul studiilor gimnaziale și liceale, în marea majoritate a cazurilor, reflexe de învățare, fiind dependenți de modul în care predau cadrele didactice, ceea ce duce la un grad limitat de autonomie a acestora, fapt ce intră în contradicție cu spiritul unui învățământ centrat pe student. Este evident că sistemul de educație trebuie corelat în ansamblul său, astfel încât să fie relativ unitar, dar în special coerent. Așadar, dacă se urmărește implementarea reală a conceptului de învățământ centrat pe student, este obligatoriu ca această paradigmă să fie implementată treptat și la nivelul elevilor din sistemul preuniversitar.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Rezultate cu privire la viziunea pentru educație și cercetare în România:

Paradigma sistemului educațional trebuie să îmbrățișeze o viziune centrată pe elev, respectiv pe student. Implementarea celor două trebuie să se realizeze în paralel, treptat, dar, în același timp, corelat, pentru a forma elevilor, respectiv studenților, reflexe de învățare ce nu diferă de la un ciclu de studiu la un altul, astfel încât tranziția de la ciclul liceal la învățământul superior să fie una cât mai naturală.

Un învățământ centrat pe student nu se poate realiza fără o alocare bugetară corespunzătoare, astfel încât universitățile să fie proiectate pentru un astfel de sistem, iar cadrele didactice să fie pregătite pentru a preda pornind de la acest concept.

MENCȘ trebuie să creeze cadrul legislativ astfel încât arhitectura curriculară să fie adaptat unui model de învățământ centrat pentru student, lăsând, însă, flexibilitate instituțiilor de învățământ superior, în baza autonomiei universitare, să adopte planuri de învățământ în acord cu realitățile sociale și economice din respectiva regiune, respectiv în acord cu misiunea asumată în Spațiul European al Învățământului Superior.

Absolvenții de învățământ superior din România trebuie să dobândească competențe și aptitudini care să fie recunoscute la nivel național și internațional în piața muncii.

Rezultate cu privire la obiectivele de țară pentru educație și cercetare în România:

Infrastructura universitară din România trebuie să fie adaptată la o paradigmă a învățământului centrat pe student. Acest lucru presupune reabilitarea spațiilor de învățământ, introducerea unui mobilier modular, flexibilizarea accesului între încăperi, dotarea acestora cu instrumente de ultimă oră ș. a.

Modalitatea în care sunt construite planurile de învățământ trebuie modificată de universități, împreună cu ARACIS. Acestea trebuie să fie elaborate în strictă corelare cu nevoile studenților, trebuie să țină cont de feedback-ul primit din partea acestora, precum și de cel venit din partea reprezentanților angajatorilor.

Un element foarte important în cadrul programelor de studiu trebuie să îl constituie stagiile de practică, astfel că este necesar ca numărul de zile alocat acestor stagii și modul în care acestea se realizează trebuie modificat, în așa fel încât studenții să beneficieze cu adevărat de o pregătire adecvată, care să îi ajute în momentul în care se vor angaja.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223